

**Yavaş Turizm ve Rekreasyon Slow Tourism and Recreation

Dilara Bilgen ¹, *Yavuz Yıldız ², Hamdi Alper Güngörmüş ³

¹ Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, dilarabilgen35@gmail.com, 0000-0001-8258-1889

² Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, yavuz.yildiz@alanya.edu.tr, 0000-0002-1284-2542

³ Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, hamdi.gungormus@alanya.edu.tr, 0000-0003-4663-3869

ÖZET

Sanayi ve teknolojinin gelişimiyle birlikte küreselleşen dünyada hem turizmde sunulan ulaşım, konaklama, yeme içme, eğlence ve diğer hizmetlerde hızlı bir artış görülmekte hem de ekonomik kazançları arttırmak amacıyla bu hizmetler daha hızlı bir şekilde sunulmaktadır. Yavaş hareketi, hızlı küreselleşme ve herkesin aynı şekilde tüketimde bulunmasına karşı gelinmesi amacıyla ortaya çıkmıştır. Yavaşlık bireyin hayatın tadını çıkarabilmesini ve yaptığı aktivitelerden (zaman olarak sıkışıklık hissetmeden) zevk alabilmesini sağlar. Yavaş hareketini benimseyen bireylerin bir alternatif olarak yavaş turizmi tercih ettiği görülmektedir. Bu araştırmanın amacı bir alternatif turizm biçimi olan yavaş turizm hakkında alan yazındaki çalışmalara bağlı olarak yavaş turizm kavramını açıklamak, yavaş turizmle rekreasyon ilişkisi ile yavaş turizmde yapılabilecek rekreasyon faaliyetlerini tartışmak ve öneriler sunmaktır.

ABSTRACT

In the globalizing world with the development of industry and technology, there is a rapid increase in transportation, accommodation, food and beverage, entertainment and other services offered in tourism, and these services are offered more quickly in order to increase economic gains. The slow movement emerged to oppose rapid globalization and the consumption of everyone in the same way. Slowness enables the individual to enjoy life and to enjoy the activities (without feeling bored in time). It is seen that individuals who adopt the slow movement prefer slow tourism as an alternative. The aim of this research is to explain the concept of slow tourism depending on the studies in the literature about slow tourism, which is an alternative form of tourism, to discuss the recreational activities that can be done in slow tourism with the relationship between slow tourism and recreation and to offer suggestions.

Anahtar Kelimeler: Yavaş turizm, yavaş şehir, rekreasyon

Keywords: Slow tourism, citta-slow recreation.

Citation: Bilgen, D., Yıldız, Y., & Güngörmüş, H.A. (2023). *Yavaş Turizm ve Rekreasyon. Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 5 (1), 27-34.

Gönderme Tarihi/Received Date:
31.05.2023

Kabul Tarihi/Accepted Date:
23.06.2023

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
30.06.2023
<https://doi.org/10.56639/jsar.1307995>

* Corresponding author:
yavuz.yildiz@alanya.edu.tr

**Bu makale 16-19 Mayıs 2022 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen 3. Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi adlı kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuş ve kongre bildirisi kitabında basılmış "Yavaş Turizm ve Rekreasyon" başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.

GİRİŞ

Son yıllarda turizm faaliyetlerine yönelik bakış açısının değişiminde sürdürülebilirlik, ekoturizm, yerel değerlerin tanınması ve korunması kavramları ön plana çıkmaktadır. Teknolojinin ve küreselleşmenin hızlı gelişimiyle beraber ulaşım, konaklama, yeme-içme, eğlence hizmetlerinin tedariki, dağıtımı ve tüketimi de daha hızlı hale gelmektedir. Yüksek ekonomik kazançlar sunduğu için turizm alanında yapılan yatırımların artışı, iş kollarının, istihdamın, uzmanlığın, üretimin artması sayesinde turistlerin de seçeneklerinin artmasına yol açmaktadır. Bununla beraber turizme olan yoğun ilgi sebebiyle ulaşım, seyahat, konaklama alanlarındaki, şehirlerdeki kalabalık, gürültü ve hızlılık (bir yerlere yetişme telaşı) turistlerin tatil seçimlerinde farklı seçeneklere yönelmesine yol açmaktadır. Bu seçenekler arasında dinlenme, rahatlık, huzur elde etme, doğal çevrede olma, yerel kültür öğelerini tanıma ve destekleme, yaşam kalitesini artırma ihtiyaçlarında bulunan turistlerin tercih edeceği yerler, kırsal alanlar veya kentleşmenin kalabalık, gürültü, acelecilik gibi olumsuz etkilerinin olmadığı kasabalar olmaktadır. Kaynakların aşırı tüketimin, çevreye verilen zararların, iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak amacı da bu tatil alanlarının seçiminde önemli etkenlerdir. Turist davranışlarının, bu ihtiyaç ve amaçların gerçekleştirilmesine yönelik değişiminde, yapılacak bütün eylemlerde "doğru hızda ve doğru kalitede" yaşamak anlayışını karşılayan bir kavram olarak adlandırılan yavaş turizm, insana, yaşama ve doğaya katkı sunan bir turizm biçimidir.

Sürdürülebilirlik, kaynakların verimli kullanımı, çevrenin ve yaban hayatının korunması, karbon salınımının azaltılması, yerel kültürlerin varlığını devam ettirmesi Yavaş turizm anlayışını benimseyen turistler, kırsal alanlarda ve kasabalarda tatillerini değerlendirirken aynı zamanda yeme-içme, eğlenme, yerel kutlama, tören gibi etkinliklere, oyunlara

katılmanın yanı sıra, yürüyüş, koşu, rafting, kültür, doğal yaşam gezisi gibi farklı etkinliklere katılmaktadır. Rekreasyon aktivitelerine katılımın, yaşam tatmini (Lloyd & Auld, 2002), iş doyumu ve yaşam kalitesi (Aksoy vd., 2017; Tian vd., 2022) üzerinde olumlu etkileri araştırmalar göstermektedir ki, insanların rekreasyon etkinliklerine katılımı ve bu etkinliklerden elde ettikleri haz, iyi oluş ve yaşam kalitelerinin artmasında etkili olmaktadır. Rekreasyon etkinliklerine katılım, yukarıda sözü edilen yavaş turizmin amaçlarının gerçekleştirilmesine de katkı sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında rekreasyon faaliyetlerinin yavaş turizm içerisinde değerli ve önemli bir yeri olduğu değerlendirilebilir. Yavaş turizm ve bu felsefede yapılan rekreasyon faaliyetleri arasında birbirini destekleyen ve geliştiren bütünlük bir ilişki olduğu değerlendirilmektedir.

Bu araştırmanın amacı bir alternatif turizm biçimi olan yavaş turizm hakkında alan yazındaki çalışmalara bağlı olarak yavaş turizm kavramını açıklamak, yavaş turizmle rekreasyon ilişkisi ile yavaş turizmde yapılabilecek rekreasyon faaliyetlerini tartışmak ve öneriler sunmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırmada belgesel araştırma deseni tercih edilmiştir. Araştırma desenine bağlı olarak yapılan belgesel tarama, belge analizinde, mevcut belgelerden veri üretme çabasını içermektedir. Bu sebeple araştırma amacına yönelik olarak kaynak taraması ve bu kaynakların değerlendirmesi yapılmaktadır (Karasar, 2005). Belgesel araştırmalarda, araştırılan konuyla ilgili veriler, kütüphane-arşiv taraması (Büyükoztürk, 2023) ile olduğu gibi elektronik kaynaklar (Bowen, 2009) ile de toplanabilir. Belge analizinde geleneksel olarak iş sözleşmeleri, eğitim başarıları kayıtları, kitle iletişim araçları belgeleri gibi kamuya açık belgelerden ve mektuplar, günlükler ve fotoğraflar gibi özel belgelerden (Hesse-Biber & Leavy, 2008; Wharton, 2006) yararlanıldığı gibi internet medya araştırmalarında kişisel ve kurumsal web sayfaları, gazete makaleleri, akademik makaleler, webloglar, resimler ve fotoğraflar, resmi kamu belgelerinden (Hesse-Biber & Leavy, 2008) de yararlanılabilir. Araştırmacılar, belgelerin hangilerinin önemli olduğunu, hangilerinin verilere kaynak olabileceğini araştırma probleminde bağlı olarak karar verirler. Bu sebeple belgeler özellikle de nitel çalışmalarda etkili bir şekilde kullanılabilir önemli ve değerli bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Araştırmanın etik yönden değerlendirilmesi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 08.06.2022 tarih ve 03/01 numaralı kararı ile belirlendikten sonra, literatür taraması yoluyla araştırma konusundaki kavramlar derlenerek tartışılmıştır. Yavaş turizm ve rekreasyonla ilgili alan yazındaki bilimsel makaleler, sempozyum / kongrelerde yayınlanmış yavaş turizm ve rekreasyonla ilgili bildirimler, kitap ve kitap bölümleri, kamu ya da özel kurumlarca hazırlanan yıllık raporlar ve sürdürülebilirlik konusundaki planlar incelenmiştir.

LİTERATÜR TARAMASI

Yavaş Hareketi

Gelişmiş modern ekonomilerin ekonomik modelleri, faydanın tüketimle monoton olarak arttığı ekonomik büyümenin neo-klasik teorilerine dayanmaktadır. Bu ekonomik modeller, sosyoekonomik iyi oluşu ürün ve hizmetlerin artan tüketimi ile ilişkilendirir (Di Clemente vd., 2015). Kapitalizmin para kazanma, en yüksek kârlılığa ulaşma hedefleri, insanların ihtiyaçları olmayan ürün ve hizmetleri satın alması, sürekli ve hızlı biçimde tüketmesi sayesinde gerçekleştirilebilir. Humphery (2010)'ye göre aşırı tüketim, zorlayıcı, özentili veya terapötik bireysel seçimler tarafından değil, küresel meta kapitalizminin yaşamlarımızı düzenlemek ve çalıştığımız ve ikamet ettiğimiz yerleri şekillendirmek için sistemik gücü tarafından yönlendirilir. Aşırı tüketim hala sosyal ve ahlaki bir sorundur. Yavaşlama, girişimci benliğe sahip bireylerin, başarılı, üretken ve göze çarpan tüketiciler olarak değerlendirilmek için küresel kapitalizmin hızlanmaya, hareketli olmaya ve daha çok çalışmaya zorlayan, tempolu zorunluluklarına karşı bir panzehir haline geldi (Fullagar vd., 2012; Humphery, 2010). Yavaş turizm, bu çevresel ve kişisel kaygılardan da ortaya çıkan farklı bir turizm biçimi olarak adlandırılır (Oh vd., 2016). Aşırı tüketim ve olağandan hızlı bir yaşam nedeniyle, deneyimlerin ve yaşam tatmininin niteliği azalmaktadır. Yavaş turizmde temel unsurlar sürdürülebilirlik, esenlik ve yaşam kalitesi, deneyim ve tüketimdir (Calzati & de Salvo, 2017).

Seyahat ve turizmin yüksek çevresel etkiye sahip olabileceği ve iklim değişikliğine büyük katkı sağlayabileceği yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, bu etkileri azaltmanın yollarının geliştirilmesi ve uygulanması hayati önem taşımaktadır (Dickinson & Lumsdon, 2010). Dickinson & Lumsdon (2010)'a göre, yeni bir turizm sistemine geçebilmenin üç temel prensibi vardır. Bunlar; turistik gezilerin azaltılması, düşük karbon salınımlı turizmin geliştirilmesi ve turist deneyiminin zenginleştirilmesidir. Son zamanlarda, turizm alanında, yeni turizm biçimleri yaygın şekilde artmaktadır. İnsanlar doğal çevrenin güzelliklerini görmek ve doğal çevreyi korumak (eko-turizm), farklı kültürleri tanımak (kültür turizmi), insanların ve yerlerin otantik geçmişini / kalıntılarını ziyaret etmek (miras turizmi), çevre yerel sakinler ve ziyaretçiler arasındaki uyumu öğrenmek (yeşil turizm) veya tıbbi tedavileri ve hizmetleri (sağlık / medikal turizm) elde etmek amaçlarıyla seyahat etmektedir (Oh vd., 2016). Dickinson ve Lumsdon (2010)'a

göre yavaş seyahat, yerellik, ekoloji ve yaşam kalitesi kaygısıyla yavaş yemek hareketinden fikirler alarak böyle bir konsept oluşturmaktadır. Yavaş yemek, yavaş şehirler, yavaş yaşam, yavaş para, yavaş medya, yavaş ebeveynlik, yavaş öğrencilik. ....yavaş seyahat. Görüldüğü gibi “yavaş” öneki bir diğer sektör, fenomen veya endüstriye eklenebilmektedir. Eskiden yavaş olmak, kişinin rekabetçi çalışma ve boş zaman alanlarına ayak uyduramaması anlamına gelen tamamen aşağılayıcı bir terimdi. Yavaşlığın anlamı artık değişmeye başlıyor, çünkü bugün yavaşlık, koşu bandında adım atmak, iş-yaşam dengesini aramak veya baskın hız mantığını reddetmek için güvenilir bir metafor olarak kullanılmaktadır (Fullagar vd., 2012).

Yavaşlık felsefesi, geçici bir olgu olarak değil, bir yaşam felsefesi ve dünya çapında bir toplumsal hareket olarak yorumlanmalıdır. Turistik uygulamalar, yeni bir çevresel sorumluluk duygusundan ve turistik deneyimlerin kalitesinden giderek daha fazla etkilenmektedir (Calzati & de Salvo, 2017). Turizmde yavaşlık, seyahat ederken bir dizi davranışsal kalıp içeren bir katılım olarak karakterize edilmiştir (Oh vd., 2016). Örneğin Dickinson ve Lumsdon (2010), yavaş seyahatin herhangi bir tanımının “çevreyi korumak ve yerel tarih, kültür ve insanları keşfetmek gibi nispeten daha yavaş seyahat biçimlerine katılım adına ulaşım odaklanması gerektiğini” vurgulamaktadır.

Yavaş felsefesi hayatın her zamanında dolu dolu yaşanmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yavaş felsefesiyle hızlı bir şekilde değil de yavaş yemek, fazla tüketmeden üretmek, herhangi bir yere yetişme telaşı olmadan, diğer kişiler ile iletişim kurmak, onları dinlemek, anlamak yoluyla yaşanılacak şehirlerin oluşturulmasını amaçlanmaktadır (Başar & Türkmendağ, 2020). Yavaş felsefesi, aynı zamanda yaşam kalitesine, etik sorumluluklara, çeşitli sosyal gruplar arasındaki dayanışmanın değerine, kaliteye daha fazla önem veren yavaş bir toplum inşa etme fırsatı sunmaktadır. Yavaşlık, akıllı tüketicilik, farklı yaşam tarzı modelleri, yeni bir sağlıklı yaşam konseptine yol açabilecek daha destekleyici ve hümanist bir toplum için umut vaat etmektedir (Calzati & de Salvo, 2017).

Yavaş Turizm ve Yavaş Şehir (Cittaslow)

Yavaş turizm, çevresel kaygıların sürdürülebilirlik temelinde dikkate alındığı bir turizm türüdür (Özdemir & Çelebi, 2018). Yavaş turizm, genel olarak amaca yönelik bir aktivite olarak değerlendirilebilir (Bagozzi & Dholakia, 1999; Oh vd., 2016). Bir Amazon gezisi, arkeolojik bir gezi veya dini amaçla bir hac gezisi gibi deneyimsel hedeflere sahip olan bir dizi faaliyet olabilir (Oh vd., 2016). Turizm toplu tüketim yoluyla karakterize edilmektedir. Yavaş turizm ise kitle turizminin bölgelerde, şehirlerde sebep olduğu aşırı biçimdeki üst yapı ve alt yapı gelişmelerinin olumsuz yansımalarına karşıt olan çabaları içerir. Bu çabalar, bölgeye, şehre olan ekonomik ilginin çevresel ve sosyal etkenlerle beraber dikkate alınması temeline dayanır. Bu turizm biçimi de karakterize edilir. Bu turizm biçimi, mevsimsellik ve sosyoekonomik durumun paylaşımının (yeniden dağılımının) olmaması nedeniyle turizmin kendisinden elde edilen faydalara dayalıdır (Calzati & de Salvo, 2017; Weaver, 2000). Devasa oteller, eğlence ve alışveriş merkezlerinden ziyade özellikle kırsal ve nüfusu az olan alanlardaki yerel halka olan katkılardan söz edilebilir. Hall (2010)’a göre, yavaş turizmin ekonomik değeri daha soyuttur ve o yerin ruhuna, yerel topluluklarla aktif ilişkiler kurmaya, turistik ürünlerin tüketimine, sürdürülebilirliğe önem verilerek daha yavaş hareket etme ön plana çıkarmaya çalışılır (Calzati & de Salvo, 2017).

Yavaş şehir (Cittaslow) kavramı 1998 yılında ortaya çıkmıştır. 1999 yılında, İtalya’nın Umbrio bölgesindeki Orvieto kentinde temellendirilmiştir. Yavaş hareketi, yaşam kalitesini arttırmak, yavaş ve sağlıklı bir yaşam tarzını övmek ve küçük kasabaların doğal ve kültürel çevresini korumak temelinde uluslararası bir harektir (Brodziński & Kurowska, 2021).

Uluslararası Cittaslow ağının kökeni, yavaş yemek hareketinin artan popüleritesine ve dört küçük İtalyan kasabasının (Bra, Greve in Chianti, Orvieto ve Positano) yöneticilerinin girişimlerine dayanmaktadır. Bu yöneticiler şehirlerinin gelişim fırsatını değerlendirmek için, şehirlerini, bir felsefeye sahip ve model bir şehre uygun hale getirmeyi benimsemişlerdir. Cittaslow ismi, İtalyanca şehir (città) ve İngilizce yavaş (slow) kelimelerinden gelir. 1999 yılında Orvieto / İtalya’da kurulan Cittaslow birliği, kar amacı olmayan, şehirlerin organizasyonu için araştırma, deneme, uygulamalar yoluyla çözümler sağlayarak kültür ve iyi yaşamı arttırmak ve yaymak amacını taşımaktadır (Cittaslow International Charter, 2017)

Bir şehrin yavaş şehir (Cittaslow) olabilmesi ve yavaş şehirler ağına/birliğine (Cittaslow network) katılabilmesi için nüfusunun 50.000 ve daha az olması gereklidir. Cittaslow ağında yer almak isteyen şehirlerin yedi farklı alandaki ölçütleri yerine getirmesine yönelik sertifikasyon süreci vardır. Bu ölçütler: Enerji ve çevre politikaları, altyapı politikaları, kentsel yaşam kalitesi politikaları, tarım, turizm ve esnaf politikaları, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim, sosyal uyum ve ortaklıklardır. Bu ölçütlerin gerçekleştirilmesi yetmiş iki ayrı gerekliliğe bağlanmıştır. Bir şehrin Cittaslow ağına katılımı için bu gerekliliklerin en az %50 +1 ini karşılaması beklenir. Cittaslow ağına katıldıktan beş yıl sonraki dönemlerde yeniden sertifikalandırma süreçlerinde, aynı gerekliliklerin tekrar gerçekleştirilmesi gerekir (Brodziński & Kurowska, 2021; Farelnik vd., 2021).

Cittaslow kasabalarındaki olumlu değişikliklerin kapsamı ve büyüklüğü yerel halkın katılım derecesi gibi birçok faktöre bağlıdır. Yavaş şehir konseptine uygun faaliyetlerin uygulanmasında yerel otoritelerin katılım düzeyi, ağdaki diğer şehirlerle işbirliği yapabileme becerisi, kasaba sakinlerinin Cittaslow ile ilgili farkındalık ve bilgi düzeyi, yerel girişimcilerin kasabalarındaki Cittaslow

ruhunun gelişmesine yönelik teşvik edici etkinliklere, tutundurma faaliyetlerine katılım derecesi bu faktörlerdendir (Brodziński & Kurowska, 2021).

1999 yılında 4 İtalyan şehri ile ilk Cittaslow ağı kurulmuştur. Günümüzde ise 20 Cittaslow ağı ve 33 ülkede 288 Cittaslow vardır. Türkiye'nin, 2009 yılında katıldığı Cittaslow ağına bağlı olarak ülkemizde 21 şehir Cittaslow unvanını almıştır. Bu şehirler şunlardır: Ahlat, Akyaka, Arapgir, Eğirdir, Foça, Gerze, Gökçeada, Göynük, Gündül, Halfeti, İznik, Kemaliye, Köyceğiz, Mudurnu, Perşembe, Şavşat, Seferihisar, Uzundere, Vize, Yalvaç, Yenipazar. Cittaslow anlayışının özellikle nüfus konusundaki kısıtlaması (50.000'den az), Covid-19 süreci ile büyük ve kalabalık şehirlerde yani metropollerde yaşanan kısıtlamalar nedeniyle, yaşam alışkanlıkları değişmiş, buna bağlı olarak şehirlerin de daha fazla yeşil alan, parklara sahip olması, daha iyi, daha kaliteli yaşam sunabilmek için Cittaslow anlayışına uygun hale getirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Cittaslow Metropolitan Şehri kavramı ve ilgili ölçütler 2021 yılında Türkiye'nin Başkan Yardımcılığı düzeyinde temsil edildiği Uluslararası Cittaslow Ağında tartışılmış, konuya ilişkin anlayış geliştirilmiştir. Bu girişimlerden sonra Haziran 2022'de İzmir Cittaslow Metropolitan Kenti unvanını kazanmıştır (www.cittaslowturkiye.org). Bir şehrin yavaş şehir olabilmesi için enerji ve çevre politikaları, altyapı politikaları, şehir yaşamının kalitesi politikaları, tarım, turizm, esnaf ve zanaatkarlar hakkında politikalar, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim politikaları, sosyal uyum, ortaklıklar alanlarındaki değerlendirmeleri başarıyla yerine getirmesi gerekmektedir (www.cittaslow.org).

Yavaş şehirler hareketi hızla gelişmiş ve benimsenmiş "yavaş turizm" kavramı yaygınlaşmaya başlamıştır. Cittaslowlara olan merak artmış, doğa ile iç içe ve daha huzurlu ortamlarda olmak isteyen turistlerin ziyaretleriyle yeni bir turizm şekli ortaya çıkmıştır (Ünal, 2016). Acar(2018)'a göre, sağlıklı ve doğal yiyecekleri yemek, temiz bir çevrede ve sağlıklı bir hayat yaşama fikri değerlidir. Yavaş turizm aynı zamanda yerel kültürlerin ve yaşam tarzının sürdürülmesine de olumlu katkı yapmaktadır.

Yavaş Turizm ve Rekreasyon

Yavaş seyahat, ana akım güncel turizmden farklı bir tatil yapma biçimidir. Özünde yavaşlamak, daha kısa mesafeler kat etmek ve hem yolda hem de varış noktasındaki deneyimlerle yolculuğu zenginleştirmektir (Lumsdon & McGrath, 2011). Bir kavram olarak yavaş turizm, kapsam olarak yavaş seyahatten biraz farklıdır (Özdemir & Çelebi, 2018). Yavaş turizm, kavramsal düzeyde destinasyonlara daha yavaş seyahat eden, daha uzun süre oralarda kalan, daha az seyahat eden, bir destinasyona seyahati bir deneyim olarak gören, destinasyondaki yerel ulaşım araçlarını kullanan, yavaş yeme-içme davranışı gösteren, yerel tarih ve kültürü keşfetmeyi, çevreyi korumayı destekleyen zaman ayıran insanları kapsamaktadır (Dickinson & Lumsdon, 2010).

Turistlerin yavaş turizm motivasyonlarına yönelik çalışmalar, yavaş turizm motivasyonunun kaçış, yenilik arayışı, etkileşim olduğunu ortaya çıkarmıştır. Özdemir ve Çelebi (2018), araştırmalarında kaçış ve rahatlama, merak ve kültürel bilgilenme, kendini yansıtma ve keşif, yenilik arayışı katılım ve etkileşim, sosyal etkileşimin yavaş turist motivasyonunda önemli olduğunu bulmuşlardır. Kodaş ve Özçelik (2022)'in çalışmalarında Halfeti ilçesini incelemiş ve yavaş turizm motivasyonunun 'kendini yansıtma ve keşif', 'merak ve kültürel bilgilenme', 'kaçış ve rahatlama' ve 'yenilik ve katılım, etkileşim' boyutlarından oluştuğu tespit etmiştir.

Türkiye'de gelir düzeyi, ulaşım ve konaklama maliyetleri, çalışma yaşamının sorumlulukları vb. nedenlerle genellikle günübürlük ve haftanın son günlerinde yapılan turizm etkinlikleri daha fazla tercih edilmektedir. Bu durum diğer turizm bölgelerinde olduğu gibi yavaş turizm şehirlerinde de kısa süreli ve yoğun bir nüfus artışına, kalabalıkların artmasına yol açmaktadır (Özgün Çıtak, 2016). Oysaki, yavaş turizm şehirlerindeki temel özellikler, nüfusun azlığı, sakinlik, dinginlik içinde turistik faaliyetlerin gerçekleştirilmesidir. Özgün Çıtak (2016)'a göre kalabalıkların artması yavaş şehirlerin kaynaklarının ve çevrenin kullanımını da etkilemekte ve yavaş kent olarak ünlenen şehirlere daha fazla turist gelmesine neden olmaktadır. Yani yavaş şehir olarak turistlerin kalabalık ve kısa sürede yoğunluklu olarak o şehre gelmesi (Yüksel vd., 2020), şehirlerin yavaş şehir olma niteliklerini azaltmaya yol açabilen bir paradoks olarak değerlendirilebilir (Dickinson & Lumsdon, 2010; Dodds, 2012).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, yavaş turizmin gün geçtikçe daha da fazla kitleye ulaştığı, şehirlerin yavaş şehir olabilmek amacıyla alternatif turizm alanları oluşturma çabası içerisinde oldukları görülmüştür. Yavaş şehir kriteri olarak nüfus sınırlaması yavaş şehir olmayı zorlaştırıcı bir etki oluşturmaktadır. Aynı zamanda yavaş şehir unvanı alan şehirlere olan yoğun turizm ilgisi nedeniyle artan kentleşme, kalabalıklaşma, trafik gibi nedenlerle bu şehirlerin yavaş şehir olma kriterlerini aşması yönünde bir paradoks gözlenebilmektedir.

Turizmin etkinliklerinin azalması ve kimi zaman kısıtlanmasına önemli bir şekilde etki eden Covid-19 pandemisi esnasında açık alan rekreasyonu aktivitelerine katılım %35, doğa temelli aktivitelere katılım %33 ve göreceli olarak iyi oluş hissi %24 azalmıştır. Covid-19 pandemisi gibi küresel krizlerin öncesinde ve kriz esnasındaki değişimlere dayanıklılık geliştirmek için açık alan rekreasyon etkinliklerinin önemini yansıtmaktadır (Beall vd., 2022). Açık alan etkinlikleri, bireylerin öznel iyi oluş, yaşam kalitesi

ve sosyal etkileşimlerine olumlu katkılar yapmaktadır (Beall vd., 2022; Browning vd., 2021). Farklı toplum kesimlerine doğa temelli açık alan etkinlikleri sunma imkanlarının etkili bir iletişim kurarak sağlanması ile kriz zamanlarındaki rekreasyona katılımın azalmasının önüne geçilebilir (Beall vd., 2022)

Seyahat fiyatlarının artması (seyahatteki karbon vergilerinin artması dahil), iklim değişikliğine yönelik endişelerin artması ve tüketicilerin ekonomik durgunluk nedeniyle satın alımlarını sıkılaştırmasıyla, turizm acenteleri daha az maliyetli olan yerel seyahatlere odaklanmaktadır. Artan maliyetler nedeniyle eve daha yakın kalma eğilimi, turistlerin yavaş turizme yönelmesinin bir başka nedeni olabilir. Bununla beraber yavaş turizme olan ilginin artmasının, turistlerin farklı bir deneyim yaşama motivasyonundan mı yoksa turizm acentelerinin pazarlama etkinliğinin başarısından mı olduğunun araştırılması, turist davranışlarının betimlenmesinde yararlı olacaktır (Dodds, 2012).

Yavaş turizm, uçak veya araba kullanmak yerine yürümeyi veya bisiklete binmeyi, yerel yiyecekleri yemeyi, yeşil konaklama alanlarında daha uzun süre kalmayı, yerel doğal ve kültürel kaynakları daha fazla koruyarak kullanmayı ve sonuçta CO2 emisyonlarını sürdürülebilir turizm hedeflerine ulaşmak için mümkün olduğunca azaltmayı amaç edinir (Sorensen vd., 2003). İklim değişikliği tehditleri arttıkça, CO2 emisyonlarını azaltmak dünya çapında acil çözülmesi gereken bir sorun haline gelmektedir. Turistlerin iklim değişikliği farkındalığını artırmak, çevreye yönelik hassas tutum ve davranış sergileyen turistlerinin sayısını da arttıracaktır (Lee & Jan, 2022; Ritchie vd., 2022). Bu, iklim değişikliğinin azaltılmasına katkıda bulunacaktır. Turistik konaklama endüstrisinin su ve enerji kullanımını sınırlaması, yenilenebilir enerjiyi benimsemesi ve eko-sertifikalı malzemelerle altyapılar inşa etmesi gerekmektedir. Kırsal alanlardaki turizm etkinliklerinin sürdürülmesi doğanın korunması ve çevrenin temiz tutulması sayesinde mümkün olduğu için (Yılmaz & Gürol, 2012) ve çevreye dair problemler, insan ile çevre arasındaki ilişkiyi olumsuz şekilde etkilediği için (Tütüncü & Kuşluvan, 1997), günümüz insanının üzerinde çağdaş bir bunalıma yol açmaktadır. Kirliliğin kontrolü, çevreye düşük etkili araçların kullanılması, enerji ve su tasarrufu ve biyolojik çeşitliliğin korunması gibi eko-çevresel yeniliklerin hayata geçirilmesi gereklidir (Lee & Jan, 2022; Sørensen & Bærenholdt, 2020).

Gerek yavaş turizmle ilgili, gerek yavaş turizm ve rekreasyon faaliyetleriyle ilgili akademik çalışmalarda, bisiklet ve yürüyüş faaliyetlerinin artırılması (Korkmaz & Yavaş, 2020; Yeşilyurt vd., 2012), bisiklet dostu konaklama tesislerinin artırılması, bisiklet rotalarının oluşturulması, tanıtımı ve EuroVelo bisiklet ağı projesine aktif katılım yapılması (Dündar, 2022), ekoturizm (Yeşilyurt vd., 2012; Yılmaz & Gürol, 2012), kuş gözlemciliği, endemik bitki gözlemciliği (Karaşah, 2018; Korkmaz & Yavaş, 2020; Yılmaz & Gürol, 2012), yayla turizmi (Karaşah, 2018; Korkmaz & Yavaş, 2020), dağ turizmi (Yılmaz & Gürol, 2012), kamp-karavan turizmi (Karaşah, 2018; Yılmaz & Gürol, 2012), çay turizmi (Karaşah, 2018), doğa fotoğrafçılığı (Korkmaz & Yavaş, 2020), mağara turizmi (Korkmaz & Yavaş, 2020; Öztürk & Öztürk, 2018a), su altı dalış (Korkmaz & Yavaş, 2020), yavaş yemek etkinlikleri ve yeryüzü pazarı (Başarangil & Tokatlı, 2018), yamaç paraşütü (Başarangil & Tokatlı, 2018; Soykan, 2000), kayak, rafting, bisikletli-yaya-atlı geziler, yüzme, balıkçılık (Soykan, 2000) faaliyetleri önerilmektedir.

Yukarıda sözü edilen turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin yararları olduğu kadar zararlarının da olduğu, turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin kendilerinin de çevre üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu öne süren araştırmacılar (Demir, 2002; Ewert, 1999; Reynolds & Elson, 1996) da vardır.

Demir (2002)'in aktardığına göre Ewert (1999), rekreasyon faaliyetlerinin yabani hayata olumsuz etkilerini şöyle değerlendirmektedir:

- Habitatin Değişmesi (oyun patikalarının kalabalığı, doğal ortamda meydana gelen değişmelerin yaban hayatı davranışlarında meydana getirdiği değişiklikler, hayvan yuvalarının yok edilmesi, su/toprak kimyasının değişmesi, korunakların yok edilmesi),
- Habitatin Rahatsız Edilmesi (besleme, fotoğraf çekme, koruma/barındırma, yuvalarının incelenmesi, otomobillerin yaratmış olduğu etkiler, kar araçları/bisiklet kullanımının etkileri, insanların ve hayvanların varlığı),
- Kirlilik (plastik, yağ/petrol ürünleri, çeşitli yabancı materyaller)
- Hasat Toplama (avlanma, tuzağa düşürme)

Demir (2002), turizm ve rekreasyon etkinliklerinin ülkemizdeki milli parklardaki olumsuz çevresel etkisini hava, su, flora, fauna, kıyı/ sahil başlıklarında araştırmış, bu faaliyetlerin diğerlerine göre hava kalitesi açısından en az olumsuz etkiye sahip olduğunu, kıyı/sahillerde ise diğerlerine göre en fazla olumsuz etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Aynı çalışmada milli parkların florasına en fazla zararın atılan çöplerden kaynaklandığı, en az zararın ise bisiklet kullanımı ile gerçekleştiği ortaya konmuştur.

Sürdürülebilirlik kavramını başka bir bakış açısıyla inceleyen Hall (2010)'a göre sürdürülebilir turizm biçimlerinin elde edilmesinin daha fazla teknolojik değişimle değil, paradigma değişikliğine dayandığını öne sürmüştür. Hall (2010), sürdürülebilir turizm politikalarının, marjinal maliyetlerin marjinal faydalarına eşit olduğu yerlerde turizmin büyümesinin durdurulmasını önermektedir. Ekonomik büyümenin marjinal faydalarının bu maliyetlerle ne ölçüde ilişkili olduğu tam olarak dikkate alınmamaktadır. Özellikle,

'çevrenin' turizm için önemi konusundaki -rapor, belge, araştırma sonucu ve- konuşmalara rağmen, turizmin doğal sermayeyi nasıl etkilediği ile yeterince ilgilenilmemekte ve bunun yerine, bu büyümeye izin veren doğal kaynakların korunmasını tam olarak düşünmeden ekonomik büyümeye odaklanılmaktadır. Büyüme kalkınmaya eşit değildir. Benzer şekilde, artan tüketim, çağdaş turizm pazarlamasının çoğu, bir tüketim toplumunda artan tüketimi teşvik etmeye yönelik olmasına rağmen, mutlaka daha iyi yaşamak anlamına gelmez. Turizm endüstrisi ve politikacılar tarafından kullanılan sürdürülebilir turizm söylemi, turizmin çevresel etkilerinin mutlak anlamda büyümeye devam ettiğini ve büyük bir küresel etkiye sahip olduğu gerçeğini ele almamıştır. Bunun da ötesinde, çevreye verilen zararın ve buna bağlı olarak doğal sermayenin azalmasının, büyüme ve gelişmeyle ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olduğu gerçeğini içermemiştir. Doğal sermayenin korunmasını ve sürdürülmesini kucaklayan turizm sürdürülebilirliği konusundaki düşünce ve eylemde temel bir değişiklik veya paradigma değişikliği olmadan, turizm sürdürülemez olmaya devam edecektir.

Açık alanda yapılan turizm ve rekreasyon etkinlikleri, katılımcıların doğal çevre üzerinde oluşturacağı etkiler rasyonel şekilde analiz edilmelidir. Örneğin doğal alanlar içerisinde yapılacak olan her bir tesis, kampçılık alanları, belirlenmiş yollar haricinde sürülen motorlu araçlar, bitkilerin ezilmesine, ağaçların dallarının kırılmasına, kopmasına sebep olup koruma altındaki alanların florasına olumsuz etki yapmaktadır (Demir, 2002). Hızlı nüfus artışının beraberinde getirdiği kentleşmenin ve sanayileşmenin etkisiyle oluşan çevre sorunları, insanların yaşamında olumsuz etkilere neden olmaktadır. Yok olan, çirkin bir görünümde olan ve devamlı olumsuz biçimde gelişen bir çevreye karşın, insanların daha sağlıklı, temiz ve aktif bir ortamda yaşama isteği mevcut ve gelecek kuşakların en temel hakkıdır. Medeni bir ilerleyişin, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesinde, rekreatif etkinliklerin önemi ve değeri ayrıdır. İnsanların yaşadıkları günümüz bunalımlarından uzaklaşabilmesi, rekreasyon alanlarının nicelik ve niteliklerinin artırılması, çeşitlendirilmesi ile rekreatif etkinliklere katılmak için gereken ekonomik güce sahip olması sayesinde olanaklı hale gelebilecektir (Tütüncü & Kuşluvan, 1997). İnsanların kendi yaşadıkları olumsuzları aşmak için yaptıkları turizm ve rekreasyon etkinliklerinin çevreye en az zarar verecek şekilde planlanması ve uygulanması da sürdürülebilirlik için elzemdir.

Öneriler

Yavaş turizmin bireysel olarak yaşam kalitesine, turizm deneyiminden elde edilen tatmine, psikolojik iyi oluşa ve toplumsal açıdan sürdürülebilirliğe, doğal kaynakların, ekolojik dengenin korunmasına, yerel kültürlerin tanınmasına, tüketimin kontrol edilebilmesine, sosyalleşmeye yönelik olumlu katkılar sunabilmesi benzer şekilde rekreasyon etkinliklerinde de görülmektedir. Kapsam olarak yavaş turizm içerisinde sunulabilecek doğa, kültür, inanç turizmi faaliyetleri, yerel kültürü, yaşam biçimini ve yerel ürünleri tanıtan rekreasyon etkinlikleri, trekking, kampçılık, fotoğrafçılık, bisiklet turları ile yavaş turizm ve rekreasyonda birbirini tamamlayıcı, geliştirici bir turizm deneyimi sunulabilir. Ayrıca Öztürk ve Öztürk (2018b)'ün de belirttiği gibi yavaş şehirlerde yapılacak faaliyetler, rekreasyon alanları ve etkinlikleri hem turistlere yönelik hem de yerel halka yönelik şekilde planlanabilir. Zorlu şartlarda çalışan, fiziksel açıdan ve psikolojik açıdan yorulan yerel halkın da motivasyonunu artırıcı rekreasyonel etkinliklere katılımı, tekrar çalışma hayatına dönerken yararlı olacaktır.

Yavaş turizmde yapılabilecek rekreasyon etkinlikleri, yavaş turizmin benimsediği felsefelere uygun olmalıdır. Çevre dostu etkinlikler tasarlanabilir, yavaşlık hareketine uygun olarak yaşanan anın farkına varmak ve hızlı tüketimden kaçınılarak yapılabilecek etkinlikler hem daha bilinçli birey olmaya katkı hem de anın keyfini çıkarmak gibi yaşam kalitesini artırma yönünden faydalı olabilmelidir. Özellikle açık alan rekreasyon etkinliklerinde doğayı koruma bilincine yönelik farkındalık çalışmalarına, bilgilendirmelere yer verilmesi yararlı olacaktır. Bildiğimiz günlük yaşantımızın bir parçası olan rekreasyon etkinlikleri dahi olsa yavaşlık bilinciyle yapıldığında daha anlamlı gelebilir ve bireye kendini daha iyi hissettirebilir. Sürdürülebilir rekreasyon etkinliklerinin tasarlanması, yeşil pazarlama anlayışıyla hizmetlerin sunulması, kullanılması gerekli olan motorlu araçlarda CO2 salınımı düşük olan araçların tercih edilmesi, rekreatif etkinliklerde ihtiyaç duyulan enerjinin güneş enerjisi ile karşılanması, geri dönüştürülebilir giysi, ekipman, doğal ve yerel yiyecek-içecekler, su şişeleri gibi etkinlik malzemelerinin kullanılması ve bu malzemelere yönelik atık yönetimi programının uygulanması, rekreasyon ve yavaş turizm bakış açısıyla daha fazla uygulanabilir. Türkiye'nin mevcut yavaş şehirleri ile potansiyel yavaş şehirlerin rekreasyon alanlarının, olanaklarının, ihtiyaçlarının ve hangi rekreatif hizmetlerin sunulabileceğinin araştırmacılar, rekreasyon uzmanları, rekreatif etkinlik planlayıcı ve uygulayıcıları, kamu ve özel sektör yöneticilerinin bir arada geliştireceği çalışmalar ile belirlenmesi/geliştirilmesi ve projeler ile desteklenmesi gereklidir. Eğitim kurumlarında küçük yaşlardan itibaren doğa, hayvan sevgisi, rekreasyonel etkinliklere katılımın teşviki ve özellikle izcilik faaliyetlerinin, gençlik kamplarının işlevselliğinin artırılmasından yararlanılarak yavaş turizm ve rekreasyon etkinlikleri hakkında bilgilendirme, özendirme yapılabilir. Böylelikle çevrenin, yerel kimliklerin ve kültürel mirasın korunmasına duyarlılık içinde sorumlu turizm deneyimleri (Di Clemente vd., 2015) gerçekleştirilebilecektir.

Kaynakça

- Acar, A. (2018). Yeni Daha İyi Bir Yaşam Stili Olarak Yavaş Şehir ve Turizm Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği. *Uluslararası Turizm Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 2(2), 130–136.
- Aksoy, Y., Çankaya, S., & Tasmektepligil, M. Y. (2017). The Effects of Participating in Recreational Activities on Quality of Life and Job Satisfaction. *Universal Journal of Educational Research*, 5(6), 1051–1058.
- Bagozzi, R. P., & Dholakia, U. (1999). Goal Setting and Goal Striving in Consumer Behavior. *Journal of Marketing*, 63(4sup1), 19–32. <https://doi.org/10.1177/00222429990634s104>
- Başar, F., & Türkmenadağ, T. (2020). Yavaş Şehirler ve Alternatif Turizm. Detay Anatolia Akademik Yayıncılık Ltd. Şti.
- Başarangel, İ., & Tokatlı, C. (2018). Yavaş Yemek: Şile Yeryüzü Pazarı Ziyaretçilerinin Memnuniyet Düzeylerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(1), 3–19. <https://doi.org/10.21325/jotags.2018.171>
- Beall, J. M., Jackson, S. B., Casola, W. R., Peterson, M. N., Larson, L. R., Stevenson, K. T., & Seekamp, E. (2022). Self-Reported Participation in Outdoor and Nature-Based Recreation Before and During the COVID-19 Pandemic Supports Psychological Health and Well-Being. *Wellbeing, Space and Society*, 3(July), 100094. <https://doi.org/10.1016/j.wss.2022.100094>
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Brodziński, Z., & Kurowska, K. (2021). Cittaslow İdea as a New Proposition to Stimulate Sustainable Local Development. *Sustainability (Switzerland)*, 13(9), 1–15. <https://doi.org/10.3390/su13095039>
- Browning, M. H. E. M., Larson, L. R., Sharaievska, I., Rigolon, A., McAnirlin, O., Mullenbach, L., Cloutier, S., Vu, T. M., Thomsen, J., Reigner, N., Metcalf, E. C., D'Antonio, A., Helbich, M., Bratman, G. N., & Alvarez, H. O. (2021). Psychological Impacts from COVID-19 Among University Students: Risk Factors Across Seven States in the United States. *PloS One*, 16(1), e0245327. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245327>
- Büyüköztürk, Ş. (2023). Deneysel Desenler Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi (8. Baskı). Pegem Akademi.
- Calzati, V., & de Salvo, P. (2017). Slow Tourism: A Theoretical Framework. In *Slow Tourism, Food and Cities: Pace and the Search for the “Good Life”* (Issue October 2017). <https://doi.org/10.4324/9781315686714>
- Cittaslow International Charter 2017. https://cittaslowcowichan.com/wp-content/uploads/2018/03/statuto_cittaslow_en_12.05.pdf Erişim:02.04.2022
- Demir, C. (2002). Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 93–117.
- Di Clemente, E., Hernández-Mogollón, J. M., De Salvo, P., & Campón-Cerro, A. M. (2015). Slow Tourism: An Alternative Model for Local and Tourist Development. In *Sustainable performance and tourism: A collection of tools and best practices* (pp. 23–37). Books Oxford Chartridge.
- Dickinson, J., & Lumsdon, L. (2010). *Slow Travel and Tourism*. Routledge.
- Dodds, R. (2012). Questioning Slow As Sustainable. *Tourism Recreation Research*, 37(1), 81–83. <https://doi.org/10.1080/02508281.2012.11081691>
- Dündar, Y. (2022). Her Yönüyle Bisiklet Turizmi ve Bisiklet Dostu Konaklama Tesisleri. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 5(4), 1609–1625. <https://doi.org/10.33083/joghat.2022.224>
- Ewert, A. W. (1999). Outdoor Recreation and Natural Resource Management: An Uneasy Alliance. *Parks and Recreation*, 34, 58–67.
- Farelnik, E., Stanowicka, A., & Wierzbicka, W. (2021). The Effects of Membership in the Polish National Cittaslow Network. Equilibrium. *Quarterly Journal of Economics and Economic Policy*, 16(1), 139–167. <https://doi.org/10.24136/eq.2021.005>
- Fullagar, S., Markwell, K., & Wilson, E. (2012). *Slow Tourism: Experiences and Mobilities*. Channel View Publications.
- Hall, C. M. (2010). Changing Paradigms and Global Change: From Sustainable to Steady-State Tourism. *Tourism Recreation Research*, 35(2), 131–143. <https://doi.org/10.1080/02508281.2010.11081629>
- Hesse-Biber, S. N., & Leavy, P. (2008). *Handbook of Emergent Methods*. Guilford Publications.
- Humphery, K. (2010). *Excess: Anti-Consumerism in the West*. Polity.
- Karavaş, B. (2018). Artvin Kentindeki Doğa Temelli Turizm Olanaklarının İrdelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61), 883–892. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2980>
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (17. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Kodaş, B., & Özçelik, M. (2022). Yerli Ziyaretçilerin Yavaş Turizm Motivasyonlarının Belirlenmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma: Halfeti Örneği. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 5(1), 58–72. <https://doi.org/10.53353/atrss.1050740>
- Korkmaz, H., & Yavaş, B. (2020). Çanakkale İli Eceabat İlçesinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Journal of Global Tourism and Technology Research*, 1(1), 12–33.
- Lee, T. H., & Jan, F. H. (2022). The Effect of Leisure and Recreation on Sustainable Tourism: An Editorial Commentary. In *Sustainability (Switzerland)* (Vol. 14, Issue 1). <https://doi.org/10.3390/su14010054>
- Lloyd, K. M., & Auld, C. J. (2002). The Role of Leisure in Determining Quality of Life: Issues of content and measurement. *Social Indicators Research*, 57(1), 43–71.
- Lumsdon, L. M., & McGrath, P. (2011). Developing a Conceptual Framework for Slow Travel: A Grounded THEORY approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(3), 265–279. <https://doi.org/10.1080/09669582.2010.519438>
- Oh, H., Assaf, A. G., & Baloglu, S. (2016). Motivations and Goals of Slow Tourism. *Journal of Travel Research*, 55(2), 205–219. <https://doi.org/10.1177/0047287514546228>

- Özdemir, G., & Çelebi, D. (2018). Exploring Dimensions of Slow Tourism Motivation. *Anatolia*, 29(4), 540–552. <https://doi.org/10.1080/13032917.2018.1460854>
- Özgün Çıtak, Ş. (2016). Sakin Şehirler, Hızlı Turistler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2692–2706.
- Öztürk, A., & Öztürk, Y. (2018a). Rekreasyonel Etkinlik Bağlamında Tuz Mağaralarının Kullanımı. I Uluslararası Beden Eğitimi, Spor, Rekreasyon ve Dans Kongresi Kitapçığı, 64–77.
- Öztürk, A., & Öztürk, Y. (2018b). Sakin Şehir Hareketi ve Sakin Şehirlerin Rekreasyon Alanlarının İncelenmesi. In I Uluslararası Beden Eğitimi, Spor, Rekreasyon ve Dans Kongresi Kitapçığı.
- Reynolds, G., & Elson, M. J. (1996). The Sustainable Use of Sensitive Countryside Sites for Sport and Active Recreation. *Journal of Environmental Planning and Management*, 39(4), 563–576.
- Ritchie, B. W., Prideaux, B., Thompson, M., & Demeter, C. (2022). Understanding Tourists' Attitudes toward Interventions for the Great Barrier Reef: An Extension of the Norm Activation Model. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(6), 1364–1383. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1948048>
- Sørensen, F., & Bærenholdt, J. O. (2020). Tourist Practices in the Circular Economy. *Annals of Tourism Research*, 85, <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.103027>
- Sorensen, T. K., Williams, M. A., Lee, I.-M., Dashow, E. E., Thompson, M. Lou, & Luthy, D. A. (2003). Recreational Physical Activity during Pregnancy and Risk of Preeclampsia. *Hypertension*, 41(6), 1273–1280.
- Soykan, F. (2000). Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 21–33.
- Tian, H., Zhou, W., Qiu, Y., & Zou, Z. (2022). The Role of Recreation Specialization and Self-Efficacy on Life Satisfaction: The Mediating Effect of Flow Experience. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(6). <https://doi.org/10.3390/ijerph19063243>
- Tütüncü, Ö., & Kuşluvan, Z. (1997). Çevre Sorunlarının Doğada Rekreasyon Faaliyetlerine Duyulan Gereksinimi Arttırıcı Etkisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 9–11.
- Ünal, Ç. (2016). Turizm Coğrafyasında Yeni Bir Kavram “Yavaş Şehirler.” *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(36), 13–28. <https://doi.org/10.17295/dcd.09928>
- Weaver, D. B. (2000). A Broad Context Model of Destination Development Scenarios. *Tourism Management*, 21(3), 217–224. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00054-0](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00054-0)
- Wharton, C. (2006). Document Analysis. In V. Jupp (Ed.), *The SAGE Dictionary of Social Research Methods* (pp. 80–82). Sage Thousand Oaks, CA.
- www.cittaslow.org. <https://www.cittaslow.org/news/turkish-national-network-cittaslow-turkey-working-cittaslow-metropolis-project-slow-down-life> Erişim:03.04.2022
- www.cittaslowturkiye.org. <https://cittaslowturkiye.org/tr/dunyanin-ilk-cittaslow-metropol-kenti-izmir/Erişim:24.06.2022>
- Yeşilyurt, C., Yücel, H., & Yılmaz, B. S. (2012). Yavaş Şehirlerin Rekreasyon Olanakları: Seferihisar'da Rekreasyonel Bir Faaliyet Olarak Eko-Turizm. I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı, 866–877.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Genişletilmiş 9. Baskı)*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, G. Ö., & Gürol, N. K. (2012). Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 23–32.
- Yüksel, F., Funda, Ö. N., Kılıç, B., & Akçay, S. (2020). Paydaşların Gözüyle Yavaş Şehir Akyaka'da Aşırı Turizm. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 257–268.